

Public policy, technology and halacha: The development of copyright in Jewish law

Efraim Feinstein

Shavuot 5771

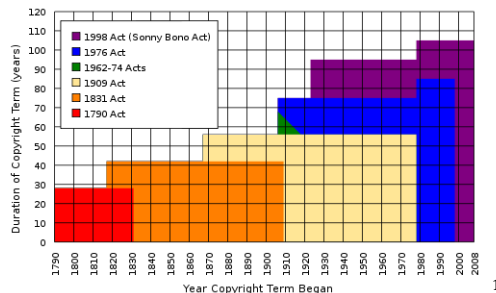
Timeline

Printing technology	Year	Law	Year	Term
Woodblock printing	China c. 200 / Europe c. 1300	Printing monopolies	1460s+	Various
Movable type	China c. 1040 / Europe c. 1450	Licensing Act: An Act for preventing the frequent Abuses in printing seditious treasonable and unlicensed Bookes and Pamphlets and for regulating of Printing and Printing Presses	1662	N/A
Intaglio	c. 1500			
Lithography	1796			
Rotary press	1843			
Offset printing	1875	Copyright Act of 1709: An Act for the Encouragement of Learning, by vesting the Copies of Printed Books in the Authors or purchasers of such Copies, during the Times therein mentioned	1709	14 yrs publisher+14 yrs author
Mimeograph	1890			
Photocopier	1959			
Dot matrix and laser printing	1960s			
Thermal and inkjet printing	1970s			
Digital press	1993	US Constitution	1787	
Amazon sells more ebooks than paperbacks	2011	Berne Convention (International)	1886, 1896, 1908, 1928, 1948, 1967, 1971	Increasing minimum standards

Copyright term in the US

US Constitution, Article I, Section 8:

The Congress shall have Power . . . To promote the Progress of Science and useful Arts, by securing for limited Times to Authors and Inventors the exclusive Right to their respective Writings and Discoveries;

Protection from competition

לֹא תִסֵּיג גְבוּל רֵעֶךָ אֲשֶׁר גָּבְלוּ רֵאשֻׁנִים בְּנַחֲלָתְךָ אֲשֶׁר תִּנְחַל בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ לְרִשְׁתָּהּ:

Do not move the boundary marker of your neighbors that your predecessors placed [in the land that] you inherit, that the Lord your God gives you as an inheritance. (Deut. 19:14)

¹©2008 Tom Bell, http://en.wikipedia.org/wiki/File:Copyright_term.svg, CC-BY-SA 3.0 Unported

Printer's rights in halacha

Teshuvot Rema 10, R. Moshe Isserles, 1520-1572

ונדבר על המעשה אשר נעשה בעולם. הנה הוא איש בארץ לועז אשר נודע שמו במרחקים. דלה דלה מים עמוקים. מימיו מתוקים. גוזר ומקים. יברכהו שוכן שחקים. הוא האילן הגדול אשר פריו למאכל ועלהו לתרופה. אמרתו צרופה. הוא ה"ה הגאון מהר"ר מאיר מפדוואה, והנה שם מנמותיו רעיוניו ומחשבותיו והשתתף עם אחד מאנשי ארצו ומגדוליה, דהיינו יענטילומר, והוא אחד מן מדפיסי הספרים, והסכימו יחדיו להדפיס החיבור הגדול "משנה תורה" אשר חבר הרב הכולל האמתי רבינו משה בן הרב המובהק הדיין רבינו מיימון, וכאשר חשב כן החלו לעשות בעז"ה, עד שלעת עתה נגמר הדבר והגיה אותו בשכלו הזך עד אשר לא נשאר בתוך חבר תבן, וסלק המסלה עד לא נשאר בה אבן, והנה קם אחד גם כן יענטילומר מעשירי הארץ נגדו, ואמר "אעשה גם אנכי לביתי ואדפיס אנכי גם אני" וכן עשה, והעיקר הוא מאתו שעושה דבר זה על מה שלא נשתתף עמו הגאון הנ"ל, ועושה דבר זה להכעיס ולכלות ממון הגאון הנ"ל ח"ו, כי ידוע אם לא ימכור הגאון ספריו שיכבד עליו המשא מנשוא, והנני נדון בדיני ישראל באם היו שני אנשים ישראלים על פי תורתנו הקדושה ונוכח שזכה הגאון הנ"ל בדינו, ונפרד מזה ונהיה לארבעה ראשים, ועל אלו הארבעה יסודות נרכיב הדבר ועניינו, ואומר שדין הוא עם הגאון שהוא ימכור ספריו ראשונה, והואיל ובעונותינו שרבו, אין ידנו תקיפה לעשות כפי תורתנו, מ"מ לא נניח את שלנו ולומר שכל ישראל ומי שבשם ישראל יכונה לא יקנה שום ספר מיימוני החדשים, רק מאותן היוצאים מתחת יד הגאון הנ"ל או באי כחו

This brings us to the case which occurred: A famous rabbi from a foreign land Meir from Padua partnered with an aristocratic publisher to publish the Rambam's Mishneh Torah. They spent a great deal of money publishing the book. A rich aristocrat decided to publish the same book out of spite for the rabbi's decision to partner with his competitor. And he did it in order to anger the rabbi and to make him lose money. I will judge this case according to the laws of Israel as if both were Jews, and I will prove with four arguments that the winning side is the rabbi's, and that he should be allowed to sell his books first, and that no Jew should buy from the newer printing of the Rambam. . . .

היסוד הפשוט הראשון הוא בפרק לא יחפור (דף כ"א:). אמר רב הונא: האי בר מבואה דאוקים ריחיא, ואתא בר מבואה חבריה וקא מוקים גביה, דינא הוא דמעכב עליה, ומשמע מדקאמר "ואוקי גביה" שעשה דבר זה (בידיעתו) ואפ"ה יכול לעכב עליו, אם כן הרי לפנינו שמדינינו אין לו ליענטילומר שני לדפוס זה כלל, והגאון הנ"ל היה יכול לעכב עליו כפי שהוכחנו לעיל. . . . ואם כן בנדון דידן נמי בריא הזיקא הוא, כי היענטילומר השני נתן להכריז שכל ספר יזויל זהוב טפי מהגאון, ומי ראה זאת ולא יבא אליו לקנות ממנו, ויכול הוא להזויל כי הוא מעשירי הארץ. . . .

The first reason is derived from Bava Batra 21b: "If a man in an alley sets up a mill, and a second in the same alley desires to set up a mill, the first can prevent the second from doing so [on the grounds that he is interfering in his livelihood]. Even if the second had done it (because it is his profession), he can be prevented from doing so. In our case, the second aristocrat had no business printing the book in the first place, of course the rabbi could have prevented him from printing it . . . In this case, the second aristocrat is known to be trying to cause damage because he is charging one fewer gold coin than the rabbi, and who wouldn't pay the lower price? And he can charge less because he is rich . . .

היסוד השני הוא חד קול ההולך קדמת יושר, והוא גם כן בפרק לא יחפור (דף כ"ב), דגרסינן שם רב דימי מנהרדעא אייתי גרוגרות בספינה, א"ל ריש גלותא לרבא, פוק חזי אי צורבא מרבנן הוא נקוט ליה שוקא, והופיע לנו אור גדול רש"י ז"ל בפירושו שמפרש, "נקוט ליה שוקא" הכרוז שלא ימכור אדם גרוגרות בעיר עד שימכור הוא שלו, וכן גרסינן בנדרים (דף ס"ב ע"א), אמר רבא: שרי לצורבא מרבנן לאודועי נפשיה ולמימר "צורבא מרבנן אנא, שרו לי תגראי ברישא", דכתיב "ובני דוד כהנים היו", וכי כהנים היו אלא מה כהן נוטל חלק בראש אף ת"ח נוטל חלק בראש, אם כן גם כן נוכל ללמוד מזה, באם דשניהם ישראלים דינא הכי הוא, שהגאון הנ"ל ימכור שלו בראשונה, אך עתה אף על פי שדינו נמי הכי הוא, מ"מ היענטילומר לא יקבל עליו הדין, ולכן צריכין לגדור גדר שלא יקנה כו'. . . .

The second reason is derived from Bava Batra 22a: "Rav Dimi of Nahardea brought figs in a boat. The Exilarch said to Rava: 'Go find out if he is a scholar, if so, procure for him the market.'" Rashi comments that 'procure for him the market' means that he would be given a monopoly in the city until all of his fruits were sold, and that is supported by Nedarim 62a: "Rava said: A scholar may assert priority in the market as it says 'And the children of David were priests.' Just as a priest receives a first portion, a scholar receives a first portion." We can also apply this priority to this case, as if the aristocrat were a Jew. But, since the aristocrat is not a Jew and would never accept this restriction upon himself, we must build a fence around the ruling and prohibit Jews from buying the [second aristocrat's books]. . . .

היסוד הגדול השלישי, הנה הוא במדרש (תורת כהנים פרשת בהר), "וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה וגו'", למדה תורה דאם באת לקנות קנה מיד עמיתך וכן למכירה, הנה הוא בהדיא מפורש, שאפילו לא היה הגאון הנ"ל רק כאחד מבני הארץ זכה בדין, והדין עמו כ"ש וק"ו עתה. . .

The third reason is found in the Midrash Parshat Behar [where it quotes the Torah]: "And when you sell an object to another of your nation or when you buy, [do not cheat each other] . . ." The Torah teaches that priority is given to business with other Jews, and this reason would hold had he not been a scholar . . .

היסוד הרביעי אשר הבנין נכון עליו הוא בפ"ב דכתובות (דף י"ט), דגרסינן התם: אסור להשהות ס"ת שאינו מוגה תוך ביתו יתר משלשים יום, משום שנאמר "לא תשכן באהלך עולה". . . ולכן גם אנחנו בנדרון דידן ראוי לכל ישראל דלא ליקו בארור ולקנות ספר שאינו מוגה ולעבור על "לא תשכן באהלך עולה". . . שהגאון הנ"ל זכה בדינו לנקוט לו שוקא ברישא, למכור ספריו ראשונה, ושלא (יקנה) שום אדם ספר מיימוני הנדפסים מחדש מקרוב באו, כי אם היוצא מתחת יד הגאון הנ"ל או באי כחו, לכן לישקול לזמור ולקטוע במקטע דפרזלא על כל מי שיעבור דרכו ודינו, גם אנחנו מסכימים מנדין ומשמתיין ומחרימין בנידוי חרם שמתא בגזירת עירין ובמאמר קדישין, על כל תלמיד וצורב קטן וגדול שם הוא, שלא יקנה שום אדם במדינתנו מן הנדפסים החדשים, א"ל מאותן היוצאין מתחת יד הגאון הנ"ל או מבא כוחו, וכל מי שפורץ יפגענו הויא דרבנן וצוחה ופרץ, וכל המחזיק בהם הם בחרם כמוהם, ומחוייבים כל ישראל לנדות החטאים האלה כנפשותם, ולא יכופר להם עד ימותון, וקבר חמור תהא קבורתם, והרואה אל הנח"ש וחי, יקבל ברכות מאל שדי, עד שיבלו שפתותיו מלומר די.

The fourth reason is brought from Ketubot 19b: "it is forbidden to keep an uncorrected book of Torah in the house more than thirty days, as it says 'let not unrighteousness dwell in your tents.' " . . . We also want Jews to avoid buying uncorrected books. . . . Therefore it appears to me that the rabbi wins the judgment and is given priority in selling his books and that one should not buy any of the new Rambam books . . . And we also agree to excommunicate and prevent the marriage of anyone who lives in our nation who buys from the new printing, and as for anyone who does – let him be bitten by the rabbinic serpent,² and may he never be forgiven until he dies, and his burial should be that of a donkey . . .

The Heidenheim Maḥzor

Timeline:³

Austrian empire bans Jews from importing Hebrew books	1800
Maḥzor published by Wolf Heidenheim in Rodelheim	1800-1802
R. Horowitz writes approbation and ban for the maḥzor	1803
R. Banet upholds ban against Anton Schmid	between 1803-1807
Secular court rules against R. Banet, order him to recind his ban on Schmid's publication	1807
Schmid publishes Rodelheim maḥzor in Vienna with R. Banet's approval	c. 1816
R. Banet, teshuva 7	August 22, 1822
R. Sofer, teshuva 41	March 7, 1823
R. Banet, teshuva 8	April 11, 1827
R. Sofer, teshuva 79	Undated

Cast of characters:

- R. Wolf Heidenheim (1757-1832) – Liturgist and scholar who compiled the Rodelheim maḥzor, wrote the translation, commentary and additional essays.
- Anton von Schmid (1765-1855) – Christian publisher of Hebrew books, licensed in the Austrian empire.
- R. Pinḥas Horowitz (1730-1805) – Chief rabbi of Frankfurt am Main
- R. Mordechai Banet (1753-1829) – Chief rabbi of Moravia
- R. Moshe Sofer (1762-1839) – Chief rabbi of Mattersdorf, Pressburg; Prolific writer and halakhist

Approbation and ban in the Rodelheim maḥzor

R. Pinḥas Horowitz:

בכך זרועי תאמץ גזירת נח"ש שלא יסיג שום אדם גבולם לדפוס או להדפיס המחזורים עם הביאור ופירוש אשכנזי שיסד התורני כהר"ר וואלף הנ"ל, ואף לא הביאור לבר או הפירוש אשכנזי לבר, לא כולו ולא מקצתו באופן ובמשך הזמן שקבעו הרבנים הגאונים שקדמוני בהסכמות שלהם

. . . Therefore, I use my power to enact the ban of the rabbinic serpent that nobody should compete with [Heidenheim and his partner Baruch Baschwitz] unfairly by printing their prayer books with translation and explanation . . . even the explanation or German translation on its own, in whole or in part, for the normal duration of [bans] pronounced in approbations.

²A rabbinic expression, derived from **וּפְרָץ גְּדֵר יִשְׁכְּנוּ נָחָשׁ** "whoever breaks through a fence will be bitten by a serpent" (Eccl. 10:8)

³Drawing from Nimmer, D. (2008) "Lessons from Maharam Banet's Clash With the Hatam Sofer Over Copyright in the Roedelheim Maḥzor." http://www.law.depaul.edu/centers_institutes/jljs/pdf/nimmer.pdf

Parashat Mordochai, responsum 7

אחרי ד"ש כ"ת ממני ביקש לחוות דיעי, ע"ד המחזוריים חדשים שהוציאן לאור עולם החכם השלם מו"ה וואלף רעדעלהיים נ"י, ויש אתו הסכמות מגאוני ארץ וגדולי הדור שלא ישיגו אחרים גבולו משך כ"ה שנים, ועתה המדפיסים בד"פ החלו לעשות לקבעם בדפוס וכבר גמרו מקצת חלקים, ובא כוחו של המדפיס הנ"ל עכבו עליהן בכח החרמים חרמי גבוה הנ"ל, וכבר חתרו המדפיסים בד"פ לרצות אותם ברצי כסף ולא התעשתו אליהם, והגאון המופלג אב"ד דק"ק קעמפענע צידד בזכות המדפיסים שבק"ק ד"פ, מחמת שכבר נגמרו איזה חלקים וההפסד מרובה

The chief rabbi of Dyhernfurth asked my opinion on the maḥzors that were published by the wise Wolf Roedelheim, that had great rabbis' approbations that banned competition for 25 years; Now, the printers in Dyhernfurth had already started preparing for the printing and finished some of it, but the first printer attempted to stop them using the force of the bans. They had already invested money in the printing. The chief rabbi of Kompen had already sided with them because of the possibility of great financial loss . . .

ובנוף דברי הרמ"א ק"ל טובא, דודאי בר מבואה מעכב לר"ה אבר מבואה דידוי, וכ"ש אבר מבואה דאחריני, והיינו כשרוצה השני לעסוק כן במבואה של הראשון, אבל בר מתא דכאן אינו מעכב אבר מתא דאחרינא כשרוצה לעשות הדבר בעירו, ולא בעירו של הראשון כלל, וה"נ הדפסת הא' הי' בעירו והדפסת השני בעיר אחרת, ואפשר שהי' בית הגאון מהרמ"פ ז"ל ומקומו של הארון הבא אחריו במבואה אחת, א"נ כיון דשולחין הספרים למקום אחר אל מקום קבוצת הלוקחים, הו"ל גם כן כאלו שניהם במבואה אחת, אבל מ"מ לא דמי, דבאיזה זכות זכה הא' העושה כאן בעירו שלא יעשה כמוה בעיר אחרת אדם אחר, ועוד דא"כ בטל כל מעשה המסחר, ומי שקדם לעשות סחורה ודרכו לשלוח להשוק נאסר לכל אדם לעשות כמוהו

The essence of the Rema's words is that an alley-dweller can prevent another alley-dweller, and all the more so, a dweller from a different alley, [from opening a competing business] in his own alley. However, a dweller in one alley can prevent competition from a resident of a different alley. That is the case with printing: the first [Heidenheim] prints in his city [Rodelheim], and the second prints in his city [Dyhernfurth]. And it could be that R. Meir of Padua and the lord were considered as if they were the same "alley": One could say that because books can be shipped . . . but that is not the case: after all, what entitles the first, who conducts business in his city to prevent the second from conducting business in another city? If that were the case, all business would be affected and there could be no competition! . . .

הרי דינא דמלכותא הוא והוא מרשה למי שידפוס ומי שרוצה לעשות סחורה, וזהו מחוקיו וזכותיו שעל ידי זה מגבי' המסחר ומתקיים ישוב העולם ובני אדם מתפרנסים זה מזה, ולהמלך יש לו מכס וארנונא מזה, א"כ איך יעלה על הדעת לעכב א' על חבירו, וצ"ל דבימי הרמ"א לא השגיחו המלכים כלל על הדפסה והי' מבלי רשיון כלל, אבל עכשיו שנעשה הכל ברשיון המלך, הכל לפי הרשיון שלו, ואין לשום אדם בעירו לעכב על חבירו שבעיר אחרת

This is a case of the law of the land that permits printers and businessmen, and business transactions are among the laws and entitlements [set by the government], which assesses fees and taxes from them. Therefore, one cannot prevent another [from conducting business]. In the times of the Rema, the government did not regulate printing at all, but now that it is among the permissions given by government, one cannot prevent another from conducting business in another city.

דאפי' בגדול הדור אינו יכול לעשות תקנה להרויח להא' ולהפסיד להב', מיהו המחבר חיבור חדש י"ל דאינו מפסיד כלום להשני, דלולי הא' גם להשני לא הי' כלום, אבל בחרם הניתן על ספר שהי' כבר בעולם מאי א"ל, ובנ"ד המחזוריים שכל זמן שלא היו המחזוריים הללו בעולם היו המדפיסים עוסקים בהדפסת המחזוריים הישנים, אבל ע"י אלו המחזוריים החדשים אין קונה על המחזוריים שלא נעשו כמתכונתם של אלה, א"כ מפסידים האחרים לנמרי ע"י המחזוריים הללו, ובזה ידי השני אסורות שלא לעסוק בהם רק הראשון

Even the greatest rabbi of the generation cannot make an edict to cause one to prosper and another to lose, but when one authors a new work, it may be said that there is no loss to another, because had the first not produced it, the second would have nothing! What about the bans on publication of books? In the case of new maḥzors, printers would simply print the older ones. But these new maḥzors are so good that nobody will buy anything else, so all other printers will lose by the first's monopoly over their printing. . . .

שהמחזוריים יש להם קונים לרוב ולשאר ספרים אין קונה, א"כ מה שמרויחים לזה המדפיס הא' ליכא תו רווחא כ"כ לאידך בהדפסת ספרים אחרים, וכל היכא דליכא רווחא לכל א' וא' מבעלי אומנות א' אי אפשר לתקן כי אם מדעת כולם

There are far more buyers of maḥzors than other books, so printers cannot make money by simply printing other books, and [the rabbis] cannot issue edicts against an entire profession.

וְנִי עוֹד שְׁנֵהֲגוּ כֵן הַגְּאוּנִים כְּדֵי לְהַחְזִיק בְּיַדֵּי עוֹשֵׂי מִצְוָה, וְלֹא יִהְיוּ עוֹשֵׂי מִצְוָה נִזְקָקִין, וְאִם יִשׁ לְחֹשׁ שִׁדְפָסוּ כָּל אִישׁ וְאִישׁ כְּרִצּוֹנוֹ, יִמְנְעוּ עֲצָמָם מִלְּדַפּוֹס כְּלָל, וּמִפְּנֵי חֲשֵׁשׁ פְּסִידָא וְעַיִי הַחֲרָם לֹא יִמְנְעוּ, אֲךָ לְפִיִּיז אֵין לְנֹזֵר הַחֲרָם רַק עַד שִׁמְכּוֹר הַרְאִשׁוֹן סְחוּרְתּוֹ, אֲבָל לְנֹזֵר בַּחֲרָם עַל זְמַן רַב דְּגַם אַחַר שִׁמְכּוֹר הָאֵ סְחוּרְתּוֹ יִהְיוּ אַחֲרָיִם אֲסוּרִים לְדַפּוֹס, בּוֹזֵה לֹא שִׁיךְ הִ"ט דְּלַעִיל

The rabbis issued bans in order to protect those who were involved in the performance of mišvot so that they should not be at a loss. They suspected that if everyone could print whatever he wanted, nobody would print at all because of the fear of loss [from competition]. Because of this, the ban should only apply until the first printing is sold. But if the ban persists for a long time after the first printing, the former reasoning no longer applies.

וְעוֹד הָאֵידְנָא דַּאִיכָא מְדַפְסִים גּוֹיִם וְהֵם אֵינָם מִצְוּוִים לְשְׁמוֹעַ בְּקוֹל חֲכָם, אִ"כּ הַיִּשְׂרָאֵל הַמְדַפְסִים הַנּוֹזֵר לְקִיָּים הַחֲרָם שְׁנֹזְרוּ יַפְסִיד, וְלֹא יִהְיֶה לוֹ רִיוּחַ כְּשִׁדְפִים גַּם הוּא עַיִי הַחֲרָם, דְּהָא הַמְדַפְסִים הַגּוֹיִם יִשְׁיֵנוּ גְבוּלוֹ . . .

There are also gentile publishers who are not obligated to follow the decisions of the rabbis. The Jewish publishers who are obligated will therefore lose, and will also lose when the gentiles compete with them.

דְּבֵאֵם יִשׁ גּוֹיִם שְׂרוּצִים לְהַשִּׁיג גְּבוּל חֻזְקַת הַיְהוּדִי, שְׂרֵי הַיִּשְׂרָאֵל גַּם כֵּן לְעִשׂוֹת כֵּן, דְּסוּף סוּף אִם לֹא יַעֲשֶׂה הַיִּשְׂרָאֵל יַעֲשֶׂה כֵּן הַגּוֹי וְיוֹפְסֵד עַיִי הַגּוֹי, וּבִכְהִ"ג לֹא נֹזֵר רִ"ג, וְאִ"כּ בְּנִ"ד שֶׁהָאֲדוֹן הַמְדַפְסִים בּוֹיִיעֵן יִשׁ לוֹ רִשׁוֹת וְלִקְחָ מִמִּשְׁוֹתֵי שֶׁל הַמְדַפְסִים הָאֵ, וּמִן הַמְדַפְסִים בּוֹיִיעֵן לְדַפּוֹס כְּרִצּוֹנוֹ, וְאִם לֹא יִהְיֶה רִשׁוֹת לְשׁוֹם יִשְׂרָאֵל לְדַפּוֹס בְּמִדִּינָתּוֹ רַק הַמְדַפְסִים הָאֵ, אֲזִי גַם הַמְדַפְסִים בּוֹיִיעֵן יִדְפּוֹס וְיִחַלְקֵם בְּכָל הַמְדִינּוֹת כִּי יִדְיוּ רַב לוֹ, לֹא כֵּן אִם יִהְיֶה רִשׁוֹת לְיִשְׂרָאֵל לְהַדְפִּים בְּכָל מְדִינָה וּמְדִינָה, יִמְנַע עֲצָמוֹ הָאֲדוֹן בּוֹיִיעֵן לְהַדְפִּים, אִ"כּ סוּף סוּף יַפְסִיד הַמְדַפְסִים הָאֵ אוֹ מִהַגּוֹי אוֹ מִיִּשְׂרָאֵל

If a gentile wants to compete with a Jew, Jews must also be allowed to do so, otherwise they would lose at the hands of the gentile. In our case, a gentile in Vienna has a permit [from the government] to print the books [from Rodelheim]. If no Jew could publish them in his own country except for the first, the printer from Vienna would ship his books because he is unencumbered in all places. In any case, the first will lose business either to the gentile or to a Jew.

Responsa of the Ḥatam Sofer 41

כִּי מִיּוֹם שֶׁזִּלְזְלוּ בְּנִטְיִלַת הַסְּכֻמָּה, רַבּוּ סְפָרֵי מִירוֹס בִּישְׂרָאֵל וּמְדַפְסֵי סְפָרִים חֲדָשִׁים, וְקוֹרָא לְהֵם בְּשֵׁם רַאשׁוֹנִים, אֲבָל בְּרוּךְ ה' כִּי עַדִּיין יִשׁ וְיִשׁ יִרְאִי ה' שְׂאִינָם לְוִקְחִים סֵפֶר חֲדָשׁ אִם לֹא יִרְאוּ הַסְּכֻמָּה מֵרַב בְּדוּק בִּירְאָתָהּ ה'

From the time the practice of approbations would end, there would be many non-Jewish books in the Jewish community, and printers would print new books in the name of old authors. Blessed is God that there are still God-fearing people who would not buy a new book if they did not see an approbation from a rabbi who is known to be God-fearing!

אֲבָל רַאוּ קְדַמוֹנֵינוּ בְּכָל תְּפֻצַּת יִשְׂרָאֵל, מִיּוֹם הַחֵל הַדְּפּוֹס לְנֹזֵר בְּנִזְרַת עִירִין עַל כָּל הַמְשִׁיג גְּבוּל, לִמְעַן לֹא יִהְיֶה שְׁלוּחֵי מִצְוָה נִיזְוָקִין . . . אֲבָל הַכָּא אִי אֲפֻשֶׁר לְהַדְפִּים בְּלִי שִׁוּצִיא הוּצָאוֹת הַרְבֵּה, וְיִבּוֹא מִי שִׁיבָא אַחֲרָיו וְיַפְסִידֵנוּ קְרָנוֹ וְעַמְלוֹ, וּמִטְעָם זֶה אֲסֵר רַמ"א סְפָרֵי רַמב"ם שֶׁל הַמְדַפְסִים הַשֵּׁנִי . . . וְאִם לֹא נִנְזֵר בְּפָנֵי פּוֹעֲלֵי אוֹן, לֹא יִקְרַב עוֹד אִישׁ אֶל הַמְּלֹאכָה וְיִתְבַטְּלוּ מִ"ס מִיִּשְׂרָאֵל, וְאִם יִשׁ מְדַפְסֵי אִ"ג אֲשֶׁר לֹא יִשְׁמְעוּ לְקוֹל מְלַחְשִׁים, נִנְזֵר עַל הַקּוֹנִים

From the beginning of printing, the earlier rabbis had enacted bans against competition, so that those involved in the performance of mišvot would not face loss . . . One cannot [make a profit on printing] without a significant investment, and another would come along and profit from his work, and therefore the Rema prohibited the printings of the second printer. . . . If bans were not enacted against evil-doers, Jews would no longer enter the printing profession. If there are printers would would not listen to the bans, let us decree against the buyers. . . .

Parashat Mordochai 8

וְהִנֵּה רַבּוּ הַסְּפָרִים הַרַאשׁוֹנִים אֲשֶׁר נִדְפְּסוּ קוֹדֵם לְזַמְנֵינוּ מֵאַה שְׁנָה לֹא נִמְצָא זְכוּרֵן חֲרָם וְחֲרָמוֹת אֱלֹהִים, חֲדָשׁוֹת בָּאוּ מֵעַתַּת שַׁעֲשׂוּ קְרָדוֹם מִהַתּוֹרָה . . .

Most of the early texts that were printed a hundred years before our time did not have these bans, they are a new thing from the time that the Torah was turned into a spade. . . .

דהא גם המדפיס הבא אחריו גם הוא שליח מצוה שיהא הספר מצוי בזול, וראי' מפורשת (בסי' קנ"ו סעי' ו') רוכלין המחזירין בבשמים וכו' אין מעכבין עליהם, ולמה לא נימא גם שם שהרוכל, הא' הוא שליח מצוה ולא הי' ניוזק מהרוכלים האחרים, ועוד שבאמת רוב המדפיסי' ספרים אין כוונתם כלל להמצוה אלא לריוח דידהו, ובודאי המעיין ומחדש דבר והעלהו בדפוס, י"ל דהא מקרי שליח מצוה

The second printer is also involved in the performance of a mišvah: [assuring] that inexpensive books will be available. We do not prevent multiple spice-merchants from selling [in the same city, because they sell jewelry to women]. Why do we not protect the first merchant from competition because he is also involved in the performance of a mišvah? And also, most of the printers are in business for the money; rather, it is the author who is involved in the performance of a mišvah . . .

מאין הרגלים לגזור בחרם על בני אדם למחות בידם מזה שרשאיין לעשות מן הדין

The rabbis refused to enact bans on people for doing things that they are entitled to do by law . . .

הנה שם מבואר כי תחילה הניח יסוד מוסד, שהגאון מהרמ"פ מעכב בדיון על המדפיס השני, וכיון שהגונים מצווין על הדינים אם אינם רוצים לשמוע, יכולים לגזור בחרם, מבואר מזה שאם לא הי' מהדין לעכב על השני לא הי' גזור בחרם

Originally, there was a foundation [for the Rema's ban]: R. Meir of Padua could prevent the second printing from competition because a judgment was executed against him and gentiles will not follow our judgments; therefore, a ban can be enacted. Had there not been a judgment, there would not be [reason for] a ban.

Responsa of the Ḥatam Sofer 79

והנה הנהיגו רבותינו הקדושים אשר מפיהם אנו חיים ומימיהם אנו שותים, לגזור חרמ"א ושמתו' על מדפי' ספרים שלא ישיגו גבול מדפיסי' הראשונים על זמן מזה, וברקתי בספרים ומצאתי הסכמה קרוב למאתים שנים, ונראה שהתחיל זה אחר שהדפיס מהר"ם פאדוה ספרי רמב"ם שלו, והשיג עכומ"ז אחד גבולו . . .

Our holy rabbis had the custom to enact anti-competition bans on printers, and I have found many for the past two hundred years, a practice that started with the Rema's responsum . . .

מדפיסי' ספרים ותגריהם שלוחי מצוה הם אעפ"י שכל כוונתם להנאת עצמם . . . שצריכים להם אע"פ שעוסקים שלא לשמה, וכל הרוכלים עוסקי' שלא לשמה . . . ומ"מ צריכים לחוש להם, והכא בנידון הנ"ל ידוע שהמדפיס א"א אם לא ידפיס ספרים למאות ולא לפים, ואנחנו עם ה' מעטי' במדינה זו ואי אפשר שימכרו במדינה זו, וספרי ש"ס ופוסקים ומפרשיהם לא יצרכו אלא לשוקדי תורה ומועטי' הם בעו"ה . . . ומי ידפיס ויהי קרוב להפסד ורחוק מן השכר, ולא יהי' ספרים מצוי לעוסקי תורה, ע"כ ראוי הי' לגדור גדר ואפי' לא יהי' מן הדין

Printers are involved in the performance of mišvot, even if their intent is their own benefit . . . we need them even if their work is not for its own sake, and no merchants work for the sake of the mišvah . . . and in all cases we need to protect them because if we did not, there would be no printers [of Jewish books because the market is small] . . . printing would never be profitable and there would be no [Jewish] books, so it is correct to enact a fence, even if it is not strictly from the law [because it is good policy]

דהרי יכול להרויח בספר אחר, אם זה הדפיס ש"ס ידפיס הוא רמב"ם, למה ידפיס ש"ס כמותו, והלא הראשון אינו יכול לעסוק בדבר אחר שכבר הוציא הוצאותיו על ש"ס, והוא יכול לדפוס רמב"ם וכדומה

[If a ban were enacted on the printing of one book], a printer could profit by printing a different one without causing loss of investment to the first. . .

בשאר מדפיסי' כ"ש במי שהוציא דבר חדש, ובתנאי שלא יהי' חיי' תורה ופסקי הלכות שאסור ליטול שכר וליהנות ממנו בעוה"ז, אבל מנייה ספרי' ופוסקי' שעמי' דמותר ליטול עליהם שכר, וכגון החכם השלם מו"ה וואלף היידנהיימר . . . כילה כמה זמנים בהגהת הפיוטים ולתרגמם בלשון אשכנז, ואלמלא הוא הפיוטים כבר נשתקעו ולא נאמרו בדורות הללו כידוע, והוא טרח וקיבץ כמה ספרי' למאות הנצרכים לזה העסק והוציא ממון רב והשכין ספריו ועדיין נשאר חייב, כל זה כי לי הגאון הנ"ל ז"ל, וגאונינו רבותינו חסידי אשכנז זצ"ל קבעו שכרו למינקט לי שוקא על כ"ה שנין שלא ישיג אחר גבולו, אלא שלא הי' ביכולתן להדפיס בפ"א מה שיספק לכל ישראל על כ"ה שנין, ע"כ מדפיס וחוזר ומדפיס, והכל הוא ליטול שכרו

If this is true for other books, all the more so for one who publishes a new book. Even though one may not profit from teaching Torah and halakha, one may profit from the sale of books of Torah and halakha. Such is the case with Wolf Heidenheim, who spent much time compiling an edition of the liturgical poems from many sources and translating them to German, at great cost to himself. Our rabbis assured him a 25 year monopoly in order that he should be able to recover his investment, even from multiple printings.

Copyright Efraim Feinstein. Licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 3.0 Unported License.